

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA

Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Projekta numurs: 8.3.2.1/16/I/002

Nacionāla un starptautiska mēroga pasākumu īstenošana izglītojamo talantu attīstībai

Sveicināti 46. latviešu valodas un literatūras olimpiādes elektroniskajā versijā!

Lūdzu, uzmanīgi iepazīstieties ar šo informāciju, pirms sākat risināt olimpiādes uzdevumus! Olimpiādes uzdevumu risināšanu var sākt no plkst. 10.00. Uzdevumu risināšanai kopumā dotas **180 minūtes** laika – pirmajai daļai **90 minūtes**, savukārt otrajai – atlikušais laiks līdz plkst. **13.30**.

Olimpiādes uzdevumiem ir divas daļas. Pirmajā daļā ir uzdevumi, kas saistīti ar kultūru, literatūru un valodu. Tie sadalīti 3 lapās attiecīgi pa tematiem. Katrā lapā ir vairāki jautājumi par attiecīgo tēmu. Olimpiādes otrajā daļā ir jāraksta pārspriedums, izvēloties vienu no trim piedāvātajiem tematiem.

Pirmajā daļā lapas var pāršķirt, izmantojot pogu **Nākamā lapa** vai **Iepriekšējā lapa** katras lapas apakšā. Lai atgrieztos pie iepriekš apskatītiem uzdevumu jautājumiem, var klikšķināt uz jautājumu numuriem blokā **Pārvietošanās testā**. **Nekādā gadījumā nedrīkst izmantot interneta pārlūkprogrammas **Atpakaļ (Back)** pogu!** Šķirstot uzdevumu lapas, ievadītās atbildes tiek saglabātas automātiski. Pēdējā lapā klikšķiniet pogu **Pabeigt mēģinājumu!** Pēc tam redzēsiet, vai esat atbildējis uz visiem jautājumiem (**Atbilde saglabāta**). Ja redzat, ka pie kāda jautājuma ir teksts **Nav vēl atbildēts** vai **Nepilnīga atbilde**, tad, noklikšķinot jautājuma numuru, nonāksiet atpakaļ jautājumā, kuru varēsiet pabeigt. Kad esat iesniedzis atbildes uz visiem jautājumiem, tad noteikti vēlreiz pēdējā lapā noklikšķiniet pogu **Pabeigt mēģinājumu**. Pēc tam noklikšķiniet pogu **Iesniegt visu un pabeigt**. Noklikšķinot šo pogu, Jūs piekrītat, ka esat pabeidzis. **Pēc tam labot atbildes vairs nebūs iespējams!**

Otrajā daļā ik pa laikam noklikšķiniet pogu **Saglabāt (Save)**, lai Jūsu rakstītais pārspriedums kādu neparedzamu starpgadījumu dēļ nepazustu.

Vēlam veiksmi un labus panākumus!

Sveicināti 46. latviešu valodas un literatūras olimpiādē! Olimpiāde veidota no divām daļām: jautājumi par kultūru, literatūru un valodu pirmajā daļā un pārspriedums otrajā daļā. Pirms veicat uzdevumus, rūpīgi iepazīstiet uzdevumu nosacījumus!

Vēlam veiksmi un labus panākumus!

Šajā sadaļā ir jautājumi par 2019. gada kultūras aktualitātēm Latvijā. Atbildēs, kur jāieraksta teksts, neizmantojiet pēdiņas! Rakstot īpašvārdus, lietojiet lielos sākumburtus!

1. Ierakstiet pareizās atbildes! (2 punkti)

Latvijas valsts 101. proklamēšanas gadadienas laikā pirmizrādi piedzīvoja latviešu režisora Dzintara Dreiberģa pilnmetrāžas filma „_____ _____”, kurā atainoti notikumi par Latvijas valsts neatkarības izcīnīšanu 20. gadsimta sākumā. Šī filma ir balstīta latviešu rakstnieka un strēlnieka _____ romāna motīvos ar tādu pašu nosaukumu.

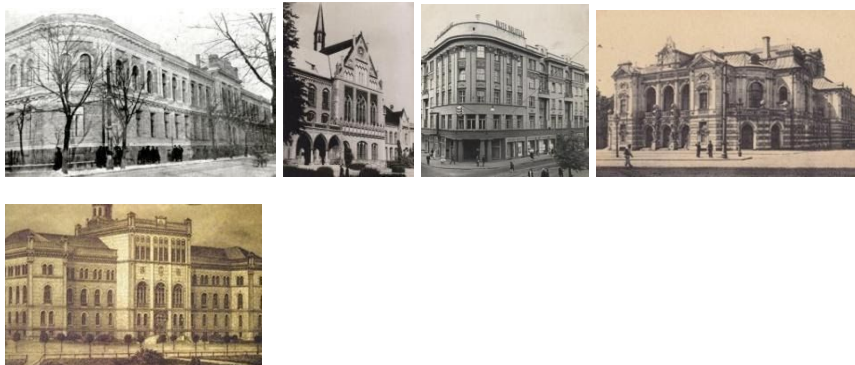

2. Izvēlieties pareizās atbildes! (3 punkti)

2019. gadā vairākas Latvijas augstākās izglītības un kultūras iestādes svinēja 100 gadu jubileju. Izvēlies trīs no attēlos redzamajām iestādēm, kuras 2019. gadā svinēja savu simtgadi:

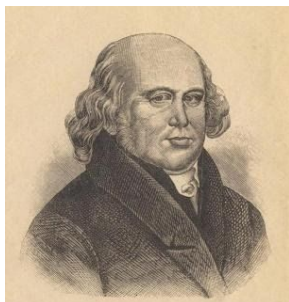
- 1) Latvijas Universitāte Latvijas Mākslas akadēmija Latvijas Radio Izstāžu zāle „Arsenāls”;
- 2) Latvijas Nacionālā bibliotēka Jāzepa Vītola Latvijas mūzikas akadēmija Latvijas Televīzija Latvijas Nacionālais mākslas muzejs;

3) □ Latvijas Nacionālais teātris □ Latvijas Kultūras akadēmija □ Latvijas Nacionālā opera un balets □ Jaņa Rozentāla Rīgas Mākslas vidusskola.

3. Ierakstiet pareizo atbildi! (1 punkts)

2019. gada 28. novembrī Latvijas Nacionālajā bibliotēkā tika atklāta izstāde „Sapere aude! Uzdrīksties zināt!”. Tā veltīta nozīmīgam literātam, publicistam un izdevējam _____ viņa 250 gadu jubilejā. Viņa pazīstamākais darbs Latvijā ir „Latvieši, sevišķi Vidzemē filozofiskā gadsimta beigās”, kas pirmoreiz izdots 1796. gadā. Izstāde aplūkojama līdz 2020. gada 21. jūnijam.

4. Ierakstiet pareizās atbildes! (2 punkti)

2019. gada Latvijas gada balvu teātrī „Spēlmaņu nakts” nominācijā par lielās formas izrādi un par izrādes režiju, kā arī ziņu portāla „Delfi” lasītāju simpātijas balvu ieguva režisora _____ izrāde „_____”, kas balstīta Raiņa lugā ar tādu pašu nosaukumu.

5. Ierakstiet pareizo atbildi! (1 punkts)

Tagadējais Latvijas Valsts prezidents Egils Levits ir sarakstījis un izdevis grāmatu, kurā aplūkoti jautājumi par Latvijas valsts pastāvēšanas nozīmi un tās nākotni. Šīs grāmatas nosaukums ir „_____”.

6. Ierakstiet pareizo atbildi! (1 punkts)

2020. gada Vīnes filharmoniku Jaungada koncertu diriģēja latviešu diriģents _____, kurš kopš 2014. gada ir Bostonas simfoniskā orķestra mākslinieciskais vadītājs. Iepriekš šo koncertu ir diriģējis arī pasauleslavens latviešu diriģents Mariss Jansons.

Šajā sadaļā ir ar literatūru saistīti uzdevumi. Atbildēs, kur jāieraksta teksts, neizmantojiet pēdiņas! Rakstot īpašvārdus, lietojiet lielos sākumburtus!

7. Izvēlieties pareizās atbildes! (3 punkti)

Attēlos redzami dažādu dzejoļu krājumu vāku fragmenti. Kuri no šiem dzejoļu krājumiem ir Māra Čaklā dzejoļu krājumi?

1., 3., 5. 2., 4., 6. 1., 2., 3. 4., 5., 6.

Māris Čaklais kopumā publicējis

10 18 23 32

dzejoļu krājumus, to skaitā

2 5 7 12

krājumi ir bērnu dzejas krājumi.

Māra Čaklā debijas krājums dzejā ir

„Kājāmgājējs un mūžība” „Sastrēgumstunda” „Dzeguzes balss” „Pirmdiena”

,

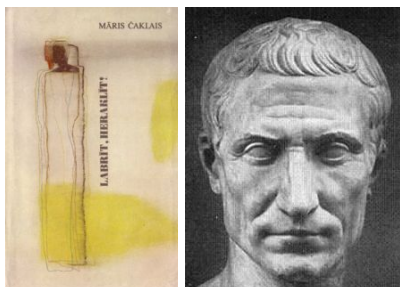
savukārt pēdējais krājums, kas iznācis vēl dzejnieka dzīves laikā, ir

„Dzeguzes balss” „Kājāmgājējs un mūžība” „Pagaidu latvietis” „Spīdola un putnusuņi”.

8. Ierakstiet pareizo atbildi! (1 punkts)

„Pilsēta, kurā piedzimst vējš” ir Māra Čaklā dzejolis. Dziesma ar tādu pašu nosaukumu, kas balstīta šajā dzejolī, ir viena no pazīstamākajām ar Māra Čaklā vārdiem. Par kuru pilsētu ir runa dzejolī? Dzejolī runa ir par _____.

9. Izvēlieties un ierakstiet pareizās atbildes! (2 punkti)

Viens no Māra Čaklā dzejoļu krājumu nosaukumiem ir „Labrīt, Heraklīt!” Ar kādu vispārzināmu un bieži lietotu izteicienu saistāms Heraklīts?

- Izdzīvot dzeju ir labāk nekā to rakstīt
- Es zinu tikai to, ka es nezinu neko
- Divreiz vienā upē neiekāpsi
- ne ar vienu no iepriekš minētajiem

Filmas „Četri balti krekli” galvenā varoņa, montiera un komponista Cēzara Kalniņa vārds, piedevām vēl ņemot vērā viņa iesauku Jūlijs, saistāma ar kādu slavenu vēsturisku personāžu. Šī personāža vārds ir _____.

10. Izvēlieties pareizās atbildes! (2 punkti)

Latvijas senākais rokfestivāls, kurš notiek jau 33 gadus kopš 1987. gada savā nosaukumā izmanto Māra Čaklā dzejoļa virsrakstu. Šīs dziesmas vispopulārākā versija ir grupas „Līvi” izpildījumā. Šī festivāla nosaukums ir

- „Sinepes un medus”
- „Saldus saule”
- „Zemlika”
- „Lampa”.

2020. gada pašā sākumā par 10 000 EUR tika pārdots leģendārs Rīgas krogs, kura nosaukums saistīts ar Māra Čaklā daiļradi. Šī kroga nosaukums ir

- „Spārni”
- „Vieta uz brieža”
- „Viņi dejoja vienu vasaru”
- „Četri balti krekli”.

11. Izvēlieties pareizo atbildi! (1 punkts)

„Krājumus „Mīlnieks atgriežas noziegumvietā” (1989), „Slepeni uguns kuri” (1992) un „Izgāja bulvārī brīvība” (1994), kuros apkopoti no 1987. līdz 1993. gadam rakstītie dzejoļi, autors uzskata par triptihu.” (Guntis Berelis)

Kas ir triptihs? Triptihs ir

- triptihs nepastāv, tas ir Gunta Bereļa izdomāts vārds
- visi dzejoļu krājumi, kas iznākuši 10 gadu laikā
- mākslas darbs, kas sastāv no trim savstarpēji saistītām daļām
- glezna, kurā izmantotas tikai trīs krāsas.

12. Izvēlieties un ierakstiet pareizās atbildes! (2 punkti)

DZIESMIŅA PAR NAPOLEONU

Es zinu tikai to, ka beigtu
Napoleonu aprok bedrē, lai tas
nesmirdētu, bet dzīvu kaķēnu
baro ar siltu pienu.

*Iļja Ērenburgs**

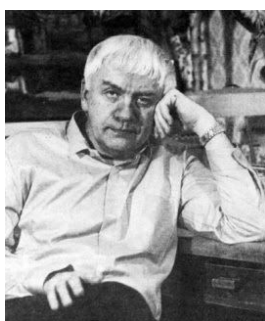
Spožums tā kā zivij zelta zvīņa,
slava tā kā zvaigzne – krīt un dziest.
Paņem savus alvas zaldātnis,
nāc uz manām trepēm spēlēties!

Attēlā redzams „Dziesmiņas par Napoleonu” sākums. Pirms pirmā dzejoļa panta ir ievietots krievu rakstnieka Iļjas Ērenburga citāts. Šādu ievietošanu pirms kāda literāra darba sauc par

- epitāfu
- epigrāfu
- epilogu
- epigoni.

Šī dziesma mūsdienās pazīstama ar citu nosaukumu, kuram pamatā ir viens no dzejolī izmantotajiem tēliem. Šīs dziesmas nosaukums ir „_____”.

13. Izvēlieties un ierakstiet pareizās atbildes! (3 punkti)

Māris Čaklais ir tikai viens no literātiem, kura darbi iedvesmojuši filmas „Četri balti krekli” tapšanu. Filmas sižets balstīts latviešu dramaturga

- Eduarda Smiļģa
- Paula Putniņa
- Harija Gulbja
- Gunāra Priedes

lugā ar nosaukumu

- „Trīsdesmitā”
- „Trīs reiz trīs”
- „Trīspadsmitā”
- „Trīs vīri laivā”.

Šīs filmas sākotnējais nosaukums ir

„Elpojiet brīvi!” „Elpojiet rāmi!” „Elpojiet, elpojiet!” „Elpojiet dziļi...”.

Tās režisors ir _____, kurš 2018. gada Kannu kinofestivālā tika apbalvots par mūža ieguldījumu kinematogrāfijā. Šī filma Padomju Savienībā tika aizliegta izrādīšanai. Savukārt mūziku filmai komponējis latviešu komponists, kurš radījis mūziku arī filmai „Pūt, vējiņi!” Šis komponists ir _____.

14. Ierakstiet pareizo atbildi! (1 punkts)

Paradoksālā kārtā filmas „Četri balti krekli” sižets ataino mākslas darbu pieejamības aizliegšanas procesu. Šis process ir pazīstams ar nosaukumu _____.

15. Izvēlieties pareizās atbildes! (3 punkti)

No turpmāk minētajiem dzejoļiem atzīmē tos, kuri iekļauti filmā „Četri balti krekli” kā dziesmas ar Māra Čaklā vārdiem!

„Viņi dejoja vienu vasaru” „Rudens naktī” „Dziesmiņa par Napoleonu” „Kur rodas sirdsapziņa?” „Dzeguzes balss” „Mūzika” „Cik mēs viens par otru zinām” „Viena meita govi slauca”

16. Ierakstiet pareizo atbildi! (1 punkts)

Māra Čaklā dzejoļu krājumā „Sastrēgumstunda” iekļauts dzejolis „Dziesmu svētki – 100”. Šis dzejolis ir sarakstīts _____ gadā.

17. Izvēlieties pareizās atbildes! (5 punkti)

(izrādās, ir vēl meži
uz šīs pasaules satrauktās,
sajauktās, piekauptās, piekrauktās)

aliterācija metafora paradokss anafora atkārtojums personifikācija
 salīdzinājums uzruna hiperbola hiasms

ziemas rītu eņģeļi sētnieki

- aliterācija metafora paradokss anafora atkārtojums personifikācija
- salīdzinājums uzruna hiperbola hiasms

es esmu rudens, esmu pavasaris reizē

- aliterācija metafora paradokss anafora atkārtojums personifikācija
- salīdzinājums uzruna hiperbola hiasms

tavi mati – šis zelta vējš

- aliterācija metafora paradokss anafora atkārtojums personifikācija
- salīdzinājums uzruna hiperbola hiasms

**Vējš ir gatavs visus mūs uzurdīt.
Vējš ir gatavs visus mūs glābt.**

- aliterācija metafora paradokss anafora atkārtojums personifikācija
- salīdzinājums uzruna hiperbola hiasms

starp mašīnām, motoriem, meitenēm

- aliterācija metafora paradokss anafora atkārtojums personifikācija
- salīdzinājums uzruna hiperbola hiasms

**– Lai sāp. Kas citam sāpējis, lai pārsāp
tas arī man. Es gribu dārzā, dārzā, dārzā...**

- aliterācija metafora paradokss anafora atkārtojums personifikācija
- salīdzinājums uzruna hiperbola hiasms

**Vasara vēsu muti
jau mani noskūpstīt steidzas**

- aliterācija metafora paradokss anafora atkārtojums personifikācija
- salīdzinājums uzruna hiperbola hiasms

**Rau, ābelei āboli sārtojas,
rau, dzērves jau ceļam kārtojas.**

- aliterācija metafora paradokss anafora atkārtojums personifikācija
- salīdzinājums uzruna hiperbola hiasms

Bet dienas, bet steidzīgās dienas
kā tauriņi viegliem spārniem,
kā mīlas pieskārieni.

- aliterācija metafora paradokss anafora atkārtojums personifikācija
- salīdzinājums uzruna hiperbola hiasms

18. Izvēlieties pareizās atbildes! (3 punkti)

Nosaki, kādā pantmērā sarakstīti piedāvātie Māra Čaklā dzejoļu fragmenti!

Asariņas tek uz leju,
straumju straumēm spieždamās.
Dzirnas tādas rauduvītes
norij nepagrieždamās.

- jamba anapesta daktils trohajs verlibrs

Šī siltā, labā nakts
kā puķi tevi plūc
un ilgi, ilgi gremo.
Cik siltas tādas lūpas,
cik maigs tāds mušpapīrs!

- jamba anapesta daktils trohajs verlibrs

domāt par vasaru
domāt ar plaušu velvēm
domāt ar nervu galiem
domāt ar rētām
domāt un kļūt aptaurētam
govju māvienu aptaurētam
domāt par vasaru
izdomāt vasaru

- jamba anapesta daktils trohajs verlibrs

Gremo lielā debess gos,
lai ko rīklē ieogrūdīs.
Tikai smaids un vārds, un dziesma
viņai rīklē nosprūdīs.

jamps anapests daktils trohajs verlibrs

Es katru rītu mostos,
to pļavu nenoplāvis,
bet vakaros es jūtu,
cik delnas asas top...

jamps anapests daktils trohajs verlibrs

19. Izvēlieties pareizās atbildes! (3 punkti)

Attēlos redzami populāru Māra Čaklā dzejoļu fragmenti. Norādiet, no kura dzejoļa ir katrs fragments!

Ātri skrejošās laimes stundas
un gaidu minūtes garās.
Bulvāri rudens liesmās
un dubļaini pavasari.

„Es esmu bagāts” „Cik viens mēs par otru zinām?” „Viņi dejoja vienu vasaru”
 „Dziesma par četriem baltiem krekliem” „Dziesma par karuseli”

katrs savu olekti liekam
otra dzīvei kā drēbei klāt.
Un tad dusmīgi tiekam,
ka nav vis tā, bet ir citādāk,

„Es esmu bagāts” „Cik viens mēs par otru zinām?” „Viņi dejoja vienu vasaru”
 „Dziesma par četriem baltiem krekliem” „Dziesma par karuseli”

Dienas skrien un sastājas nedēļās,
top ik mēnesis rāmāks arvien.
Un tad pienāk tas laiks, kad vairs nedejo
un kad dienas kā sapītas brien.

„Es esmu bagāts” „Cik viens mēs par otru zinām?” „Viņi dejoja vienu vasaru”
 „Dziesma par četriem baltiem krekliem” „Dziesma par karuseli”

Vai jums vēderā dienišķā desa
vai tur vienkārši vārdes kurkst –
te mēs visi vienādi esam,
vai tad būs tā vēl citur kaut kur?

- „Es esmu bagāts” „Cik viens mēs par otru zinām?” „Viņi dejoja vienu vasaru”
- „Dziesma par četriem baltiem krekliem” „Dziesma par karuseli”

Tas pirmais – priekšniecībai
kad vajag rādīties.
Un tad nu paša gribai
vēl paliek nākamie.

- „Es esmu bagāts” „Cik viens mēs par otru zinām?” „Viņi dejoja vienu vasaru”
- „Dziesma par četriem baltiem krekliem” „Dziesma par karuseli”

Šajā sadaļā ir ar valodniecību saistīti uzdevumi. Atbildēs, kur jāieraksta teksts, neizmantojiet pēdiņas! Rakstot īpašvārdus, lietojiet lielos sākumburtus!

20. Izvēlieties un norādiet teksta fragmentā izceltajām darbības vārda formām izteiksmi, laiku un personu! (3 punkti)

*Vai es pavasara lietum līdzī **līstu**,
Vai ar varavīksni ceļos augšup,
Visiem, kurus mīlu, kurus nīstu,
Vienā – savā īstā balsī **saukšu**:
– Ticu!
Ticu rītiem, kas pār zemi atnāk,
Kas uz spārniem zelta sauli **nes**.*

Vārdforma	Izteiksme	Laiks	Persona
<i>līstu</i>			
<i>saukšu</i>			
<i>nes</i>			

21. Izvēlieties darbības vārda izteiksmi, kura nav lietota šajā dzejolī! (1 punkts)

*Cilvēki!
Kādēļ velti jūs sevi mānāt?
Tie gadi un ūdeņi,
Kas pāri man plūst,
Tie tikai mazliet
Nogludina sānus,
Un mazliet vēsāk,
Un mazliet saltāk kļūst.*

*Jūs pārsteigti
Par manu akmeņa vēsumu –
Es nekad
Neesot redzējis jūru.
Bet es kādreiz esmu
Tveicē karsis, plīsis un guris.*

*Tāpēc es zinu arī to ritmu,
Kāds ir saulstariem,
Kāds ir vasaras lietum...
Un tomēr –*

*Man, akmenim – ūdenskritumam –
Vienmēr jāpaliek savā vietā.*

*Tādēļ sauciet mani
Par akmeni iegulumu,
Bet, kad jūrmalā
Zeltītas smiltis skanēs,
Ziniet –
Tā ir daļa no mana viegluma,
Tā ir daļa no manis.*

Izteiksme

22. Izvēlieties un norādiet teksta fragmentā izceltajām vārdformām vārdšķiru!

(6 punkti)

*...un āboli krīt, un ābele skatās,
Un izbrīns un apmulsums acīs platās:
Viens krīt kā uz deķa un **smieklos** kratās,
Bet **otrais** – pēta, kur nokrist prātīgs,
„**Ē**, skaties, krītu!” – trešais ir plātīgs (..) **..**
Tu skaties – **šepat** krīt, kas **bij** tāds patāls,
Un, kas bij pie sirds, tas izrādās **attāls**...*

Vārdforma	Vārdšķira
<i>smieklos</i>	
<i>otrais</i>	
<i>ē</i>	
<i>šepat</i>	
<i>bij</i>	
<i>attāls</i>	

**23. Atrodiet teksta fragmentā trīs vārdus, kam tabulā ir minēti sinonīmi!
Ierakstiet katru izvēlēto vārdu iepretim atbilstošajam sinonīmam (vārdus
izrakstiet tādā formā, kā tie minēti tekstā)! (3 punkti)**

Ilgi nevarēju piespiest sevi abstrahēties kādām sentenciozām gudrībām. Jo ilgāk raksti, jo mazāk gribas teoretizēt. Bail sasaistīt rokas. Dzejolis aiziet no tevis un sāk dzīvot pats, bet katrs teorētisks izteikums darbojas arī vēl tad, kad paša nākamā prakse to jau apgāzusi vai vismaz pārveidojusi, padziļinājusi. (M. Čaklais)

Sinonīms (pamatformā)	Izvēlētais vārds (tādā formā, kā minēts tekstā)
<i>Piemēram, eksistēt</i>	<i>dzīvot</i>
<i>funkcionēt</i>	
<i>pieredze</i>	
<i>atspēkot</i>	

24. Atrodiet teksta fragmentā antonīmus, kas visprecīzāk atbilstu tabulā minētajiem vārdiem! Ierakstiet katru izvēlēto antonīmu iepretim atbilstošajam vārdam (katru antonīmu rakstiet pamatformā)! (2 punkti)

Kamēr kāda apjausta patiesība dzīvo tevī, urda, vanda, baida tevi, bet laiž karstām tirpām skriet, tikmēr viss vēl ir kārtībā, bet, līdzko mēģini „izlikt” to uz papīra, precīzās sajūtas kontūras izplūst un doma izšļūk kā vēdzele, sveiki nepateikusi. Nu, piemēram, atbilde uz jautājumu: kāpēc rakstīt, pareizāk: kāpēc raksti? Jautājums primitīvs, bet, līdzko gribi atbildēt, patētika noķer aiz stērbeles un diletantiski mirdzošām acīm nodveš: – Tu raksti tāpēc, ka nevari nerakstīt. (M. Čaklais)

Vārds (pamatformā)	Antonīms (pamatformā)
<i>Piemēram, neapjaust</i>	<i>apjaust</i>
<i>izkliegt</i>	
<i>sarežģīts</i>	

25. Izvēlieties teksta fragmentā izceltajai vārdformai „plēnes” precīzāko nozīmes skaidrojumu! (1 punkts)

*Un, kad rijas čokurā sēdēs mēness,
Nokāpšu lejā no vecās klētsaugšas –
Sirdī nebūs ne gruzdošas **plēnes**,
Viņa būs tā kā pumpurs pirms plaukšanas.*

Vārds (pamatformā)	Nozīmes skaidrojums	Atbilde
<i>plēne</i>	‘Gruveši, kas paliek pēc ugunscura’	
	‘Daļēji sadedzis cietas organiskas vielas (parasti koka) gabals’	
	‘Ļoti plāns, viegls kādas sadegušas vielas veidojums’	
	‘Degošs kurināmā krāvējums’	
	‘Bez liesmas degošas ogles’	

26. Atrodiet teksta fragmentā divdabja formas un izrakstiet tās tādā secībā un tādā formā, kā tās minētas tekstā! Izvēlieties un norādiet izrakstīto divdabja formu gramatisko raksturojumu! (3 punkti)

*Kuldīgā,
kur flokši zied katrā sētā,
uz veco dzirnavu jumta
es redzēju bērziņu augam.
Dzirdams, kā asfaltu lauž
mazā sēnīte šampinjons.
Šonakt kalnos abpus robežām
zied vienādas vijolītes,
un Liepājas jūrmalā
viena brūklene pārgāja aizliegto zonu.
(Pēc M. Čaklā)*

Divdabja forma	Gramatiskais raksturojums

27. Atrodiet tekstā divus vārdu savienojumus, kurus var pārveidot par literāriem salikteņiem! Izrakstiet darinātos salikteņus pamatformā! (2 punkti)

*Es paklausīšos, kā Braku kalnā aug zāle,
Es paskatīšos, kā putnēni mājās laisties.*

*Rīta ausmā dīķi tīrīšu tīru,
Un, kad paveicis visu, sēdēšu uz sliekšņa akmens,
Tad es ieraudzīšu pirmo vīru
No Ērgļu puses pa lielo ceļu nākam.*

*Kas tur runāja, lūdzu,
Tik daudz par tām vecām un nevajadzīgām ligzdām?
Es esmu ar mieru aizdot lielāko krūzi –
Nu, mēģiniet Braku avotu izdzert!*

(Pēc M. Čaklā)

Darinātie salikteņi (pamatformā)

28. Atrodiet teksta fragmentā virsteikumu (vai virsteikumus) un norādiet, kurā rindā vai rindās tas (vai tie) atrodams (vai atrodami)! (1 punkts)

- (1) Kamēr sirds vēl sveķainā pumpurā,
- (2) Kamēr mīlestība vēl jauna,
- (3) Nav vēl nograuzta skaudīgiem zobiem,
- (4) Nav vēl vēlīgās mutēs nozelēta,
- (5) Kamēr mīlestība vēl jauna, –
- (6) Ļausimies sulām, kas dzen
- (7) Apiņus augšup gar kārtīm,
- (8) Vīteņus augšup gar stumbriem,
- (9) Ļausimies brīnumam, kas var arī neatkārtoties.

Dzejoļa rindas numurs	Virsteikuma (vai virsteikumu) atrašanās vietas norāde
(1)	
(2)	
(3)	
(4)	
(5)	
(6)	
(7)	
(8)	
(9)	

29. Nosakiet, cik gramatisko centru ir katrā minētajā teksta fragmentā!

Ierakstiet atbilstoši ciparu, kas atbilst skaitam! (2 punkti)

*Neticēdams savām paša spējām –
Nojautas par īstu pavasari vērst –
Uzplauka, jo neplaukt nevarēja,
Pirmais manas mazās zemes bērzs.*

Atbilde

*Šodien vienalga –
Vai pulksteņi ir no zelta vai sudraba,
Iekārti breloka ķēdē,
Vai divas bumbas šūpo pie sienas,
Galvenais –
Lai tie mērītu precīzi
Mūsu labo nodomu,
Tukšo plāpu, lielo darbu
Un jauno cerību stundas.*

Atbilde

30. Izvēlieties precīzāko skaidrojumu katras numurētās pieturzīmes lietojumam!

(4 punkti)

*Tērces, strauti, upes,¹
Apstājieties, pagriezieties,
Zeme vairs nevar, nevar
Tādu sausumu,² karstu un cietu, ciest.*

*Cilvēki, mani brāļi,
Steigsimies palīgā mēs,³
Pat ja arī vēl nesauc
Pēdējo SOS.*

*Mirklis,⁴ un ir jau par vēlu,
Neko nevar grozīt,
Mūsu kvēlumam, mūsu žēlumam
Nav vairs nozīmes.*

(Pēc M. Čaklā)

Pieturzīmes indekss	Pieturzīmes lietojuma pamatojums
1	
2	
3	
4	

31. Atrodiet teksta fragmentā frazeoloģismu un izvēlieties, kurš nozīmes skaidrojums tam atbilst! (1 punkts)

Uzrakstīju Tev oktobra vidū vēstuli un nenosūtīju – vienkārši domāju, varbūt ātrumā būšu kur pāršāvis strīpai, jo Tava vēstule iekustināja uz savas dzīves apceri ilgākam laikam. (..) Tavam apzīmējumam par zelta rudeni varētu piekrist rudens mierīguma, pārdomāšanas u.t.t. nozīmē, ne vispār (jo rudens nāk pēc vasaras). (M. Čaklais)

Nozīmes skaidrojums	Atbilde
‘būt kaut kam labam, skaistam, mierīgam’	
‘sasniegt vēlamos apstākļus, pārvarot grūtības’	
‘nebūt savā vietā, nebūt gatavam’	
‘rīkoties bez mēra sajūtas, pārspīlēt’	

32. Izvēlieties teksta fragmentā izceltajai vārdformai „hroniskā” precīzāko nozīmes skaidrojumu, kas atbilst kontekstam! (1 punkts)

*Man liekas, ka trakākais šodien ir tas, ka latviešu dzeja gan māk pateikt šo to interesantu, ko pārdzīvojis pats autors, bet tas tik maz sasauca ar daudzu (jā, pat tautas) pārdzīvoto (tautas – ne vulgārā nozīmē), ka rodas lielas rūpes, vai 20. gadsimta vidus nepalikis tukšs laiks tīri **hroniskā** nozīmē –, t.i., nebūs runājuši tieši par to, kas notiek, ko domā, ko jūt tagad. (M. Čaklais)*

Vārds (pamatformā)	Nozīmes skaidrojums	Atbilde
<i>hronisks</i>	‘saistīts ar kaut ko akūtu’	
	‘saistīts ar kaut ko ilgstošu, nedziedināmu’	
	‘saistīts ar laiku’	
	‘saistīts ar telpu’	
	‘saistīts ar norises kvalitāti’	

Šī ir olimpiādes sadaļa, kurā jāraksta pārspriedums par izvēlēto tematu. Izvēlieties vienu no piedāvātajiem tematiem un uzrakstiet pārspriedumu (350–450 vārdus)! Visi temati būtu saistāmi ar Māra Čaklā literārajiem darbiem.

Atcerieties ik pa laikam saglabāt savu pārspriedumu, spiežot pogu „Saglabāt”.
Spiediet „Saglabāt un iesniegt” tikai tad, kad esat pilnībā pabeiguši rakstīt savu darbu!

Pārsprieduma temati:

1. **Māra Čaklā nozīme Latvijas populārajā kultūrā.**
2. **„Kamēr iemācās no svešvalodām visjaukāko – klusēt.”** (Māris Čaklais)
3. **„Dzejnieki nemirst, tagad es to zinu droši, roku liekot uz sirds.”** (Harijs Petrockis)